

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia baetica, mit Vorrede von Sebastian Brant

Verardus, Carolus

[Deventer], 22. April [nicht vor 1494]

Caroli Verardi Cesenatis Cubicularii [...]Prefatio

[urn:nbn:de:bsz:31-293577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293577)

Caroli Verardi Cesenaris Cubicularij Pontificij
in historiam Berthicam ad R. P. Raphaelem Riari
um S. Georgij Diaconum Cardinalem

Prefatio.

Um felix ille venerande presul: et iam pridem ab vniuerso
christiano orbe: mille votis exoptatus nuncius Romam
peruenisset: quo cognitum est urbem Sranatam: cum om
ni eius regno. quod per octingentos, fere annos. impio
Magnebis dominatu oppressum fuerat. iugo seruitutis excusso: in
christi libertatem erectu: nunc tantem in potestatem ac ditionem ser
nandi et Delulabes christianissimorum Inuictissimorumq; Dispa
nie Regis ac regine tenuisse. memet continere non potui. quin arrep
to calamo summam saltem huius rei litteris madarem. presertim cum
ob eam causam Pontifex ipse Maximus: Senatus apostolicus Po
pulusq; Romanus: tanta victoria exultans: quibuscumq; posset mos
dis: leticie sue signa monstraret. Templis omnibus sacra fierent. Sup
plicationes per dies complures ad cuncta puluinarum constituerentur.
Briatit deo immortalis ac diuo Jacobo Hispaniarum patrono ad aras
omnis agerentur Urbe tota longissimum sacerdotum ordo diuinis hym
nis et gratulationibus personaret. Noctem lampades flammis vin
cerent. Interdum ludi per omnia fere compita celebrarentur. Die tau
rorum venationem: quos expediat iuuenes iaculis aut ensibus cofices
rent populo exeret. Ille pugnam equitum leuis armature qua potissi
mum Mauri vruntur: exhiberet. Alius expugnationem urbis Sra
nate cum summa omnium referret voluptate. Tu vero omnium ma
gnificentiam longe supergressus: quo singularem animi tui leticiam:
quam ex hac christiane religionis amplificatiode ceperas: et simul amo
rem obseruantiamq; quibus inditos illos principes prosequeris: osten
deres: speciosissimum currum: quo idem de Baudeli Sranate regetri
umpharunt: tanto sumptu et apparatu: tantaq; pompa et splendore in
duxisses. vt Senatus Populusq; Romanus veteres illos maiorum
suorum triumphos iam pridem seculis nostris incognitos nunc demum
spectare sibi videretur. et simul in circo ingentibus propositis premijs
celeberrimos ludos: in quibus equites grauis armature longis inter
se hastis cum summa populi voluptate concurrerent: pluribus diebus
edidisses. Itaq; ego tantoꝝ vestigia secutus. quo et ipse pro virili par
te interiora animi mei gaudia quo pacto possen cunctis aperirem. et si

A ũ

mul' nostrorum temporum felicitati quodam modo gratularer. vnius
dūtarat diei quo videlicet Urbs Granata Baudelis regis bello iam
fracti fameqz fatigati deditione recepta est. acta complexus sum histo
riamqz interlocutoribus personisqz ita cōtexui atqz distinxī vt totam
rem ita vti gesta est. posset Populus Romanus non solum aurib⁹ per
cipere verum etiam oculis intueri: eamqz tuo amplissime antistes cui
omnia de teo nomini dicam. tuoqz acerrimo iudicio castigandam sub
ieci. tibi enim utpote Regie illorum maiestati deditissimo. et qui in pri
mis hac nostra tempestate ingenijs faues. et de eorum studijs ac scrip
tis iudicare potes: ad muneris potissimū debebatur. Eam igitur cum
tu magnopere probasses confestim temporario in tuis magnificētissi
mis edibus: excitato theatro recenseri agiqz curasti. Tanto autem pa
trum ac populi silentio et attentione excepta est: tantusqz fauor ac plau
sus subsecutus vt iam dudum nihil eque gratum ac iucundum auribus
oculisqz suis oblatum fuisse omnes faterentur. Quod ea potissimum
causa contigisse crediderim. q̄ res erat per se ipsa gratissima. et excellen
tis virtutis: qua Rex et regina preediti sunt. cōmemoratio. nobilibus
et bene institutis animis non inuidissima esse non potest. Eandem hi
storiam non tam mee fame: que per epigua esse potest. q̄ Regie glorie
stutens: eodem te hortante. vna cum nonnullis carminibus que Bar
tholinus Gerardus nepos et alumnus meus facili et copioso adolēscēs
ingenio. me auctore lusit. vulgandam putavi quo reliquis etiam popu
lis christiani nominis: qui dum ageretur interesse nequiverunt. tam
preclare victoriae. tanteqz virtutis splendore: illucesceret. possentqz hoc ex
emplo admoniti reliqui Reges ac principes nostri: intelligere quanto
gloriosius salutarisqz sit pro religione nostra tuenda vel amplifican
da aduersus eius hostes arma sumere: qz pro leuib⁹ et caducis fortune
muneribus. vt sepe solent. inter se digladiari. Vale presul optime hu
manitatis ingenij et modestie columen..

¶ Argumentum

Ebus suis Rex Maurus cum diffideret
Suos amicos consulit: variantibus
Sententijs quorum incertus dimittitur:
Mox nuncijs aduentu Thurearum principis
Spontentis illum inuasurum Trinacriam
Cum veroprimum: confirmatur plurimum:
Diemqz letum hunc statuit in cōuiuio.

Luxu parato regio traducere
Sed illud omne perturbauit gaudium:
Speculator Hispanorum regem nuncios:
Urbem continuo decreuisse inuadere:
Post paulo Regis Numidarum litteris
Per magna pollicentis sibi auxilia,
Erectus animo: prefectum cum copijs
Hostilem mittit qui contundet impetum
Sed territus postremo vxoris somnio
Expectatusq; in ternitione cognita:
Bello fameq; fractus: ac demum omnibus
Rebus iam desperatis. ad clementiam
Confugit hostis: urbem seq; tradidit
fernandus et cõiunx summa cum gloria
Granata et omni illius regno potitur.

¶ Prologus

Alutem primum Spectatores optumi
Quorum frequentia: virtusq; maxime
Leto: sereno vobis summam nuncio;
Aures mihi de in si dabitur propicias:
Qua huc gratia prodierim: paucis eloquar
Apporto non Plauti aut Terentij comedias
Quas esse fictas scitis omnes fabulas
At nouam vobis veramq; fero historiam
Per quam licebit nosse: vt summi principes
fernandus et cõiunx domuerunt Beticam
Regniq; Granatam caput: et finitimis
Terrorem populis adicere Imperio:
Quod fabulis si in fictis: tantam capere
Soletis pleno voluptatem pectore.

Quid queso res vbi narratur verissima
Cognitioneque digna: vos facere addeceat:
Præsertim cum vlla hie titanozum scelera
Non sitis audituri: aut fastus regios
Intolerandam vel tonis superbiain
Que sepe describi solent tragedijs
Neq; audientur lenonum hic periuria
Seruozum techne: aut meretricum blandicie
Auara nõ vsq; lena hic inducitur
Miles ve gloriosus. aut sycophanta impudens
Edax ve parasitus vel matrona impudens
Patere durus: aut amator cupidus
Et reliqua que in Scæuis nostrisq; comiciis
Spectata prebent voluptatem plurimam
Verum pudica honestaq; hic sunt omnia
Summaq; cuncta perfecta consilio
Virtute semper duce: fortuna comite
Fides toniq; mores et probitas vigent:
Nullus superbie: nullus auaricie est
Locus relictus. aut fedis amoribus
Vos itaq; virtutem qui facitis maximi
Fauere nostre decet huic histoꝛie
Annũq; summo aduortere cum silentio:
Requirat autem nullus hic comedie
Leges vt obseruentur aut tragedie
Agenda nempe est histoꝛia non fabula
Ateste iam equis animis. et pernoscite
Mauozum Rex en qui foras egreditur
Suis cum consultozibus sibi quid velit:

Baudelis Maurozum Rex Dallatar
Serraia Dabdisbar: consultores

Rosfecto quāto magis magisq; cogito. tanto mihi res nostra
durioze in loco esse videtur. dabitq; nimirum hic Rex Hispa
nie nobis magnum malum. cui quod remedium inueniam.
aut quid consilij capiam nescio. Ita nobis omnia aduersa. hostib⁹ pro
spera contingere. Quicquid tentauimus frustra fuit. Spes hactenus
vane: conatus irrii fuere. fame omniumq; rerum inopia premimur
Hostis atest. instat. nullā requiem fessis prebet. In vna deditione spes
omnis ostenditur. Quam tamen ita abominor. vt emoxi per virtutem
facius putem. q̄ hostibus ludibrio esse. Proinde vos quos semper su
premos habuit comites consiliozum meozum quiq; etate ac longo re
rum vsu plus sapitis. mihi quid agendum sit consulite. Nam ego qui
dem ita sum aniuo perturbato tot me exercuciant cure: vt quid mihi re
gnoq; meo expediat. nō satis dispicere possim. Igitur tu Dallatar qui
dignitate prestas: edissere nobis quid sentias. Dallatar. Braue onus
optume. Rex meis humeris imponis: qui me iubeas imparatum tan
ta te re et tempore dicere. maluissimq; vt hi college mei priozes senten
tiam dixissent: quo plus ad cogitādum spacij haberem et simul eozum
prudentia instructus: ad dicendum paratior accedere. verum quāto ita
iubes pareto. atq; animi mei iudiciū paucis aperiam. Nō clam me
est Inclite Rex. quot damna. quot incomoda. quot clades quozū non
postrema pars sui in hoc diuturno et calamitoso bello ab hostib⁹ passi
sumus. verum non vsq; adeo vires imperij tui fracte sunt. spes opesq;
concederūt. vt nisi deditionem feceris. salus desperāda sit. Nam per de
um immortalem: primum cōsidera robur ac multitudinem militū tuo
rum. Sexaginta milia ex eo amplius lectissimozum ac fortissimozum
peditum: vrbis suo firmo presidio non exuta. in aciem educere potes.
Circumspice hunc splendorem equitum: quātus sit in eis vigor. quan
ta rei militaris scientia. quam ad pugnandum prompti. et ad decipien
dum hostem edocti sint meditare. Deinde cogita quanta subsidia ab
Rege Numie Dauritanieq; pncipib⁹ et ab ipso Thureaz Impato
re sperare merito possis. An est verisimile. hoc inclitū regnū qd in vlti
mo Europe angulo tāta cum nra atq; adeo oim Nabumetis sectato
rū gloria. et summa cōtra chūstianoz ignominia. annos circiter octin
gētos pscruauit: eos passuros nūc oppmī: pessundari atq; deleri: At
em dices: cur tandiu subsidia si vlla missuri fuerant distulerunt: et do
20 liij

nec in extrema cōstituti essemus necessitate: expectandum putauerūt:
Nulte possunt eē cause que illos ab hoc. honesto ac debito officio que
nos latent: retardarūt. Sed illa in aperto est. q̄ existimauerūt nos no
stris opibus ac viribus vt maiores nostri fecerunt. ad resistendum hos
tri paratos satis esse neq; fieri vnq; posse crederūt. vt tot oppida tot
castella. tot vrbes arte ac natura munitas. pugnacissimo milite. instru
mento bellico amniq; rerum copia instructas. tam cito amitteremus.
Nunc vero cum. res nostras in angusto sitas esse atq; in id prope dedu
ctas discrimen animaduernerit vt nisi celeriter succurratur. aut turpis
reditio aut dirum huius vrbes cecidium. cum maxima omnium nostz
strages sit futurum. verisimile non est. Mauros potissimum qui in pro
ximo sunt: non toris virib⁹ in auxilium nostrum descensuros cum pres
sertim eos non lateat incendium nostrum ad eos pertinere. In prouer
bio est. Tua res agitur paries cum proximus ardet. Num enim spera
re possunt Regē ac Reginam Hispaniarum quorum hi sunt spirit⁹.
ea si de hostibus verum fateri libet magnitudo animi. vt vniversus or
bis eorum cupiditati satis esse nō possit. si tuo indito hoc Regno per
victoriam quod dii omen auertant potientur. quieturos esse z non sta
tim omnibus impcrij sui viribus: totaq; belli mole in Africam trans
missuros: Quare tuam istam Rex animi magnitudinem atq; cōstan
tiam mirifice laudo. q̄ prestare existimes. per virtutem emori q̄ dedi
tionem facere. Nam quid est aliud hostib⁹ presertim christianis. qui
bus cum tanto odio discedimus se cedere q̄ in miserā turpem ac perpe
tuam seruitutem se ac liberos postero sed omnis suos trahere: Quod
si nos amici forsitan deseruerint: auxilia sperata defecerint virtutiq; nos
stre fortuna inuiderit. nonne prestabilis est virozum moze pugnatēs
ocumbere z non incruentam hostibus victoriam relinquere. q̄ aut ex
tos libertate quam nemo bonus nisi cū anima simul amisit in predam
et ludibrium trahi. aut veluti pecudes ab hostib⁹ trucidari: Sagunti
ni in hac terra hispania. vt in historijs memorie proditum esse accipi.
quo Romanis quibus cum federe z amicitia iuncti fuerant fidem ser
uarent potius quam se Hannibali cederēt immmani in foro excitato ro
go: se suosq; atq; insuper opes omnes igni ferroq; corruerunt. Ergo
quod illi pro fide. Romanis seruanda fecerunt. Nos pro aris: pro san
ctissimis focis pro delubris atq; templis postremo pro ea fide: quam
deo nostro z clarissimo eius prophete Mahumeti debem⁹ si ita necessi
tas. quod minime eoz. cogat facere recusabim⁹: Duc accedit q̄ nunq;
eundem cursum ac tenorem fortuna seruat. Nunc hostibus fauet. for
sitan post paulo tibi ac tuis ardebit. Qui scis an ita dii fata ordina

rint. vt Maurozum in Europa Imperium magno motu concuterēt
potius q̄ euerterent admonerentq; nos imbecillitatis humane. cuius
nimia in secundis rebus obrepat obliuio. Igitur Rex. vt iam dicendi
finem faciam. te hortor vt bono fortiq; animo sis. virtuti militum tuo
rum confidas. externa auxilia non desperes ⁊ postremo deum nostrum
cum propheta suo Mahumete pro hoc imperio quod suum esse nouit
pro aris atq; templis suis si eum sancte pieq; coluerimus. ac nobis ipse
si non defuerimus pugnaturum nostraq; virtuti ac pietati non defutu
rum esse confidas. Baudelis. Non inuito ad aures meas tua istec per
uenit oratio. Nam vt fortem virum ⁊ etate integrum militem decet.
bene speras neq; vt idem faciā multis rationibus exemplisq; adhor
taris ⁊ sane modo id fieri possit magnopere huic faueo sentētie sed me
multa perturbant que alias proferentur. Nunc libet ordine sentētiās
vestras exquirere. Dicitur Serraiā neq; si potest prudenti tuo con
silio ex tantis curis miserisq; exime. Serraiā. Difficile est id quidem
optime Rex ⁊ quod preter deum vix quenq; hominū prestare tibi pos
se arbitror. Baudelis. Cur queso? Serraiā. Quia in tanta aduersita
te fortune vix optari fas est. vt curis molestisq; plurimis careas. etiā
si miseras euaseris. Baudelis. Recte ais. neq; id ego propterea dix
eram. q̄ me curis molestisq; vacuū esse posse sperarem. Sed te vt hor
tarer consilio quo polles plurimum. me iuuares. Serraiā. Utinam
ea esset in me prudentia. quam mihi tribuis. quam ego mihi neq; suo
mo neq; arrogo. Baudelis. Pro modestia tua id facis. at ego quantum
prudentia valeas. re ipsa expertus intelligo. vtinamq; tibi bene monē
ti hactenus obtemperassen. Nam meliore fortasse in loco. q̄ nūc sunt
res nostre forent Itaq; aperi mihi sensum animi tui. neq; expectes. vt
te interpellem. libētius enim vt Hallatarum modo audiam. perpetua
oratione sententiam tuam explicantem. Serraiā. Postq; ita vis. pa
rebitur tibi. Quam vellem Rex vt rebus nostris ita fortuna arrikeret
vt merito possem Hallataris. quem sedulo dixisse credo sententiam cō
firmare. ac tibi spem aut victorie aut saltem defensionis iniicere Nihil
enim libētius fecissem. Sed si res quantum ego iudico non sunt sa
tius esse duco vt tibi vtilia ⁊ vera consulam quam iucunda ⁊ magnis
fica dicendo vana spe te interim lactem. ac gratiam studeam aucupari
tuam Paulopost vero in eum locum res reducat vt ipsa si cupiat sa
lus te ⁊ tuos seruare non possit. Quid est enim quod nobis spem vllā
certam pretere videatur siue hostium opes ac vires siue nostras dilige
ter pensauerim? Nonne omnia victoriam illis polliceri nobis per
niciem ⁊ huic vbi exiduum nisi nobis mature consuluerim? minitari

videntur. Reminiscere queso licet molestem sit quotiens per hosce de-
cem annos quibus dirum hoc bellum frustra propulsare conamur ex-
ercitus tuus fusus fugatusq; sit quotiens castra capta atq; direpta.
Quot castella. quot oppida. quot vrbes. que adeo manu ⁊ natura mu-
nite fuerant vt hostes nisi a celo venirent contemnere posse viderentur
partim vi et armis partim terrore subacte in potestatem hostium des-
uenerint. Ad quod oppidum vnquam Hispanie Rex admouit exerci-
tum quod non ceperit: quid concupiuit quod non assecutus sit quos-
cumq; se contulit virtutem eius fortuna comitata est. Quid nūc opus
est. vt damna. iacturas. clades et calamitates quas interim passi su-
mus commemorem cum eas etiam si cupias obliuisci non possis. et
hoc nihil aliud foret q̄ obductum paulisper vulnus exulcerare. Nec
igitur omitteremus. consideremus si placet hostis potentiam Longum
esset referre quot vrbes. quot prouincias. quot regna possideat. At nō
abundant ijs rebus que bello vsui sunt immo preter ceteras prouinci-
as: ijs referte sunt maxime. Ut enim omitteram q̄ frumenti vini cetera-
rumq; rerum ad victum pertinentium Hispania feracissima est et
equorum multitudine ac pernicitate reliquas antea prouincias. Si-
cilia que Fernando paret frugum mater appellatur. Equos mittit
omnium bellicosissimos. Calybes ferrum tanta copia sufficiunt. vt in-
de in ceteras orbis partes asportentur. Auro vero quo non minus quā
ferro bellum administratur: hostes abundare quis dubitet. Cum La-
gus et alia nōnulla eorum flumina harenis aureis fluere dicantur.
Nam de militum numero quid attinet dicere. cum tanta se illi spon-
te multitudo offerat: vt plures quotannis sint domum dimittendi: q̄
ad bellum cōuocandi. Quale vero et quantum sit eorum robur que in
committendo prelio alacritas et audacia In perseverando constan-
tia quantus in dimicando mortis contemptus. vt aut vincere aut mo-
ri parati sint sepius quam e re nostra esset experti didicimus. At dis-
cet fortasse quispiam exercitus ipse inuictus est fateor. Sed duce et
imperatore qui illum noxiter regere indiget. Utinam ita esset: nam non
foret necesse nos nūc tanta cū sollicitudine et animi anxietate his de re-
bus consultare. Sed habet. habet inquam. duce cui nulla earum re-
rum que in perfecto et consummato unperatore exiguntur desit. im-
mo adsint omnes cumulatissime. Inuita hoc in loco versatur oratio
mea. cogitur enim de acerrimi infestissimiq; hostis nostri laudibus
differere. sed tantas vires habet veritas. vt etiam ab inuitis hostibus
veram confessionem retorqueat. Queritur in summo Imperatore rei

militaris scientia. At Rex Hispanie in armis: vt ita dixerim, natus
ibi adolefcentiam: ibi iuuentutem, ibi mediam etatem exerceuit. Nam
pene puer bello quod cum Barcinonensibus et alijs populis descende-
tibus a patre gestum est: paternis auspicijs militauit, in quo difficil-
le dicitur esse: vt memorare quantam in dolem virtutis, quot signa for-
titudinis, magnanimitatis ac future probitatis ostenderit. Eo vero
adhuc pueritatis, cum Lusitanie Rex magni vir animi ac virtutis
vniuersam fere Hispaniam citra Iberum: infinito pene exercitu inun-
dasset: ac fauentibus pluribus eius regni principibus et terrachis,
iam Castelle regno tanq̃ optine prede incubaret, Fernandus, Hostis
nunc noster tanta celeritate, tanta virtute, tanta deniq̃ felicitate illum
ex Castelle regno expulit: vniuersam Hispaniam, que ad se totis iure
spectabat: recepit ac pacauit vt non homo: sed numen aliquod de celo
delapsum tantum bellum tam intestinum tantis viribus omni ex
parte subitum tam breui consecasse videretur. Nobiscum vero cum
decimum iam annum et quidem semper victor pugnauerit: quod ge-
nus belli, que dimicatio, que disciplina militaris, que calliditas aut
in comparandis hosti insidijs aut deuitandis et cetera id genus ei igitur
nota esse possunt ac non assiduo vsu percepta et cognita? Virtutes
Imperatorias queris? At quanta sit Fernandi in subeundis periculis
constantia in rebus molendis efficiendisq̃ velocitas in negocijs
laboris patientia, in agendo industria, in prouidendo consilium, Ad
hec quanta sit eius animi magnitudo, mortis contemptio, vere glori-
e laudisq̃ cupido solertia innocentia rebusq̃ in omnibus temperan-
tia et nos ipsi maxima ex parte sumus experti et tot victorie maxima
eius virtute summa cum gloria parte declarant. De Auctoritate in
Rege presertim superuacaneum est dicere: quem omnes socij ac popu-
lares colunt vt deum: nostri metuunt vt pestem. Jam vero foelicis
tate quanta is esse putandus est, qui fortunam ipsam in omnibus bel-
lis in potestate habuisse videatur? Qui omnia sua consilia ita guberna-
rit prospereq̃ perfecit: vt ad extollendum et ornandumq̃ ex ho-
minibus eum virtus et fortuna contendisse credantur. Consideremus
porro aduersum hec omnia que presidia belli que spes nobis sit reli-
qua, Virtuti tuorum militum fidere non potes: cum omne robur ex
exercitus superioribus bellis et Malacensi Bastensiq̃ potissimum cla-
dibus amiseris: vt enim quisq̃ fortissimus et audacissimus fuit: ita
primus in acie cecidit. Si non virtus ac multitudo fortasse mili-
tum tibi auget, animos, sexaginta millia peditum, et eo amplius, vt

Dallator hostes dixit in aciem educere potes Sed hec si ab exercitum
hostium comparatur: quid sunt aut quid possunt? In quo etiam illud
inest incommodum: quod quo maior est turba eo citius si non bello at sa-
me ac peste conficiatur. Conferre utriusque exercitus inter se duces odio
sum sane est. Sed si verum fateri volumus licet Rex sis consilio pru-
dens, in preliis audax ac manu promptus, non potes tamen cum fer-
nando iure comparari a quo sepius victus et semel captus quantum il-
le in bello valeret tibi que prestaret: tunc ipse sensisti. Externa vero auxi-
lia tam diu frustra expectavimus, ut stultum esse putem in eis spem vl-
lam ponere, presertim cum ira ferro fame incommodisque omnibus verge-
amur, ut bellum trahere diutiusque ea expectare non detur. In presenti-
que nobis deliberandum sit, ut aut omnes moriamur aut deditionem fa-
ciamus. Ex profecto licet utrumque sit durum: tamen si ex duobus ma-
lis minus eligendum est, deditionem potius faciendam suadeo. Ad quod
potissimum te hortari debent Regis ac regine Hispaniarum tum sin-
gularis humanitas mansuetudo facilitas. Tum summa in promissis
constantia et fides et aduersum eos qui se sponte dederunt inaudita cle-
mentia nam eos tam benigne tam indulgenter tractare dicitur, ut non
seruorum quod iure belli possent, sed amicorum et sociorum quodamo-
do loco habere videatur, eosque suis legibus atque institutis suo ritu ac ce-
rimonis viuere patiantur. Ut igitur in pauca conferam, cum neque ipsi
ad resistendum hostis potentie ac virtuti pares simus neque diutius ob-
sersionem ferro ac fame urgentibus tolerare possimus neque in externis
auxiliis iam pridem frustra expectatis spem habere debeamus. Contra
que liceat plurimum benignitati et clementie Regis ac Regine confide-
re, quod primum deditionem faciendam esse censeo. Baudelis. Dicitur ab
disbar. Abdis. Tam multa sunt in utraque partem et ab Dallatore ani-
mose et a Serrata dicta sapienter ut illis auditis magis sum animi du-
bitus quam si initio mihi sententia dicenda fuisset. Itaque cum ea res in con-
sultationem veniat qua nulla maior excogitari queat, quippe in qua de
fortunis omnibus de liberis ac coniugibus nostris: de vita de libertate
de aris atque templis agatur ego amplius deliberandum censeo. Baudelis
Merito vos omnes laudo, nam et si vestris variis sententiis satis me
incertum dimisistis tamen his hinc et hinc auditis, videret propemodum
quid mihi. Regnoque meo expediat posse dispicere. Quamquam autem in
Serrate sententiam animus magis inclinare videtur, tamen quia a sa-
pientibus viris solitum dici audio, consulendum cum ceteranter agendum
vero esse celeriter: Placet in alium diem iuxta Abdisbaris consilium
hanc consultationem reuocare. Itaque igitur vos intro et ad suum quisque mu-

nus redite: ac super his etiam atq; etiam cogitantes: parati estote vt cū
vos iterum cum alijs nostri Regni proceribus quibus cum placet hec
cōmunicari in concilium euocauero: nihil in ore sit quin pari consensu
recte sapienterq; mihi consulere possitis. Tu vero abdisbar. ne a late-
re meo discesseris. nam est quod te velim Abdisbar. Ego vere nusquā
ab eo: et ad tua iussa presto sum.

C Speculator Ragel. Baudelis Rex Abdisbar

Si nūc ego Regem queram aut quo primum intēdam? Nam
nunq; eodem in loco quiescit diu. nūc vrbis menia lustrat: ceteros
foresq; in ppugnaculis disponit nūc in arce que ad defensionem opoz
tuna iunt: parat: modo hāc portam: que recta ad hostes rēdit. paulum
egreditur: vt inde quid hostes moliantur prospiciat. aut primum audiat
q; vellent cum nūc obuiam dari: ne mihi in arcem trāscorso opus esset
et hoc amplius ad lassitudinem adceretur Baudelis. Abdisbar. Quē
viteo horum tendere: est ne hic speculator Ragel. an nō est. Abdisbar
Certe ipsi est. Baudelis. Non temere esse arbitror q; sic festinat. Ne
mifero mihi Abdisbar. Quid times. Baudelis. Quia per hec tpa ita
sum assuet' audire que nolo. vt semper cum nūcium quempiam cōspio
cor. mali quid animus presagiat mihi Deus Ragel. Quo properas?
Ragel. Nem. Quis me vocat? Baudelis. Respice ad me et scies Ra-
gel. Opportune ad te ibam. Salue rex. Baudelis. Quid affers? Leta
an tristia? Ragel. Non hercle certum scio qualia sint Illud dicam qd
vidi. Baudelis. Expedi. Ragel. Jam Utrum sine me si libet: vel pau-
lis per respirare. nam pre cursu vix loqui possum. Baudelis. Nos ges-
ratur tibi. Et eloquere iam Ragel. Eloquor. Cum eē in specula ad
eamq; partem que ad mare vergit: oculos conijcerem prospexi quosdā
nouo habitu quem nunq; ante hac videram: horum ad menia tendere.
statimq; cucurri. vt id tibi nunciarem. Baudelis. Amici ne an hostes
esse visi sunt tibi? Ragel. Nescio: illud scio q; properātes veniebant.
Baudelis. Hostes sunt igitur. Abdisbar. Quis scis an iccirco pperēt
ne Hispanoz qui omnia fere circum obsident custodias elapsi iterū in
eorum insidias inciderēt ab ijsq; caperētur Baudelis. Omnia timeo et
quid timeā nescio. Abdisbar. Desine queso male suspicari et ad eas mi-
serias quas res ipsa et aduersa hec tpa ferunt metum et sollicitudinē vt
reor vanam adijcere. Baudelis. Cedo. Ragel. Qualis fuit habitus il-
le quem dicis? Ragel. Cēn me potuisse ex specula tam cito omnia cō-
siderare ac pendere: Illud tibi affirmare possum. q; eorum habitus
propior nostro quam Hispanico visus est. Abdisbar. Rex ne dubita.

nam nisi me ahimus fallit amici sunt Baudeli. Ita deus sapit. Sed
oportune adest Bomilcar alter speculator Abdilbar. Hic te certio-
rem reddet.

Bomilcar Abdilbar Baudelis Rex

e Cquis me vnq̄ fuit felicioz nunciuz: Nemo hercle quisquam.
Nam tantum boni Regi apporto quantum a dijs vix audeat
optare. Sed vbi cum queram: quem perconter: Abdilbar. Audis tu
illum: Baudelis. Audio sed quid dicat non satis intelligo. Abdilbar
Letus est. Baudelis. Ita videtur Deus Bomilcar. Bomil. Naud
mirum est reuocari properatē te via. Quis me vult: Baudel. Is qui
tibi imperare potes. Bomilcar. Dem salu⁹ sis Rex. te ipsum querebā
Baudelis. Quid est bomilcar quod afferis: Bomilcar. Affero nunci-
um cui⁹ te maxime participem fieri velles si scires quantum in eo sit bo-
ni. Abdilbar. Dixi tibi te frustra timere: Bau. Explica ergo quam
primum quid apportes et metum in quo nunc sum: adime. Bomilcar
En adimo Legati Thurcarum Imperatoris ad te cum munerib⁹ ve-
niunt. Baudelis. Qui id scis: Bomilcar. Quippe qui ex ipsis audiri
Nam vt diligentis speculatoris posebat officium: illis visis curam
vt scirem qui nam essent et quid ferrent. quibus cognitis ad te q̄p̄ri-
mum aduolasi. Baudelis. Diligentiam tuam laudo. O summe rerum
opifex gratias tibi ago q̄ ex tot vnus tandem letus allatus est nunciuz.
Abdilbar. Propera illis obuiam atq; huc ad me q̄p̄rimum eos addu-
ce. Nam vbi intus que opus sunt facto imperauro mox huc reuertar
vt legatos hic coram omnibus honorifice excipiam quo populus qui
sani diffidebat rebus suis ac nostris horum aduentu aliquantulum a ma-
lis respiceret. Vos ad speculas vestras redite atq; heus curate vt ita di-
ligenter obseruetis: que apud hostes gerantur omnia: vt ne musca qui
dem illic se comouere possit quin a vobis statim certioz fiam.

**Legatus Baiazit Imperatoris Thurcarum. Ab-
dilbar. Baudelis Rex Granate**

Ita nō potest quāta me ceperit voluptas postq̄ Granate menia
prospexi. Tot em̄ pericula maris ac terre in tam lōga peregrina-
tione passus sum. vt nunq̄ me huc incolumem peruerturum putarem.
Abdil. Non mirum si gaudes. Quid est em̄ iucundius q̄ extra pericu-
la positum p̄teritorū laborum recordari. Sz Rex egredis. Leg. Sal-
ue optime Rex Bay. Et vos saluete. Legatus. Magn⁹ Thurcarum
Impator cum his lris ad te nos ire iussit. quas vbi legi mādaueris. qd
veniam⁹ explicabimus. Baya. Legchas abdilbar. Abdilbar. Cedo.